

Călin CIOBOTARI

EMINESCU ÎN 2000 DE KM

La vest, șofer, la vest!

În perioada 20-25 iunie, Despărțământul Astra „Mihail Kogălniceanu” Iași, în colaborare cu Despărțămintele Astra Blaj, Botoșani, Făget, Porțile Zarandului, a organizat cea de-a XIII-a ediție a „Deniilor eminesciene”. Anul acesta, circa 50 de persoane au plecat în „căutarea” lui Eminescu pe ruta Iași – Gyula (Ungaria). Prezent „la datoric”, redactorul cotidianului „Flacăra Iașului” a împărtășit, pe parcursul a cinci zile, oboseala, satisfacțiile, emoțiile, pateul și roșiile cu „aștriști” din Republica Moldova, Bulgaria, Serbia și, bineînțeles, România.

Lumină de Ipotești, albastru de Voroneț

Joi dimineața, în fața Hotelului Continental din Iași, are loc îmbarcarea. Un autocar confortabil și cincizeci de călători cărora musai să le „șadă bine cu drumul”. Șefa de echipaj, extraordinara Areta Moșu, pune la punct ultimele detalii. Genți, sacoșe, schimburi de amabilități, graiuri moldovenești, sîrbești, bulgărești, „Plecăm?”, „Au venit toți?”, „Gata, îi dăm drumu’!”. Așa începe o călătorie al cărei punct culminant este Gyula, tărîm unguresc populat de români indeciși.

Stau alături de părintele Ștefan Lupșici, venit tocmai din Serbia. Are cei mai albaștri ochi din lume și un simț al umorului care aduce aminte de Creangă. În dreapta, alte două fețe bisericăști, din Republica Moldova: un preot tînăr și unul în vîrstă, părintele Buburuz. Ceva mai în spate, bulgarul Ilie, șeful unui ansamblu folcloric, e deja în mare formă și dă tonul cîntărilor. Mergem spre Botoșani, cu oprire la Hîrlău, unde zăbovim la Muzeul Vinului și al Viței de Vie. Toată lumea a auzit de vinurile din Moldova și marea dramă e că ghidajul muzeal nu include degustarea. Tot la Hîrlău, vizităm biserica „Sf. Gheorghe”. Primele poze de grup, soarele care strălucește din ce în ce mai mult și sentimentul unei mari familii. La Botoșani, opriri la Casa „N. Iorga” și Casa Fundației „Ștefan Luchian”, după care ne cazăm la Pensiunea Agafton, totul fiind posibil cu sprijinul primarului Botoșanilor, Dl. Mugur Cătălin Flutur, și a Direcției de Cultură din localitate. După-amiaza stă sub semnul

Ipoteștiului, unde aștriștii rămîn uimiți și tulburați de ceea ce s-ar putea numi „spiritul locului”. Se depun coroane de flori, se aprind lumînări, frunțile se apleacă a smerenie și a reflecție. Lacul lui Eminescu, înțesat de nuferi, smulge exclamații entuziaste și aduce pe buzele tuturor versuri celebre. Moldovenii sînt cei mai emoționați, e limpede că pentru ei lucruri de felul acesta contează cu adevărat.

Prima noapte astristă se coboară peste lume. Ne odihnim. Greul de-abia începe...

Dis de dimineață, intrăm în Bucovina suceveană. „Aiși îi raiu”, exclamă un moldovean, și, într-adevăr, autocarul străbate locuri de un indescritibil sublim. Facem două opriri la mănăstirile Humor și Voroneț și nu ne-ar mai veni să plecăm. Albastrul de la Voroneț, regăsit, milimetru cu milimetru, în ochii părintelui Lupșici este oarecum pîngărit

de taxele de intrare pe care le practică mănăstirea și de bîlcicul comercial din imediata vecinătate. Foamea de bani a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei se face simțită și aici... Preoții delegației clatină vag din cap a dojană și mirare. Nici în Serbia, nici în Republica Moldova lăcomia Bisericii nu este atît de mare. Le povestesc cîte ceva despre mega-afacerile Mitropoliei, însă îmi dau seama că despre unele lucruri au auzit deja. Urmează un prînz de poveste la Frasin, oferit prin bunăvoința domnului director general Gheorghe Gemănar și a domnului director Ion Onțanu, și buna dispoziție revine în sufletele celor plecați pe urmele lui Eminescu.

Alba Iulia

Facem o cruce mare și pornim spre vest. Mereu spre vest. Rînd pe rînd, străbatem Ilvele, cu munții lor milenari, cu pădurile prea des călcate de drujbe și drujbări, cu oameni nici prea bogați, nici prea săraci, nici prea fericiți, dar nici înglodați în prea multă tristețe. Apoi izbucnește tandru, ca dintr-un senin, ținutul bistrițean. Înaintăm greu, kilometru după kilometru; șoseaua e în lucru, se formează cozi, însă asta este în avantajul nostru. Avem timp să înghesuim toate locurile acestea unice în retina ochiului și a inimii, să arhivăm în dosarele memoriei spațiul acesta minunat, să ieșim din timpul mundan și să palpăm, cu mîna tremurîndă, eternitatea.

Ar trebui să ajungem la Alba Iulia la nouă scara, însă în clipa în care punem piciorul în orașul Unirii este deja trecut de unu. Ajung, împreună cu bulgarul pomenit mai sus, în locuința unor albeni care ne oferă găzduire. Îmbucăm ceva, după care, pe la două și jumătate dimineața, Ilie descoperă, pe telecomandă, postul Etno Tv. Și, avid de folclor, insistă să... Apelez la metode de persuadare tipic jurnalistice și obțin o nesperată stingere a televizorului la ora trei. Băgăm un somn iepuresc de trei ore, facem joncțiunea cu restul grupului și pornim prin orașul inundat de primele raze ale dimineții.

Primul obiectiv: Arhiepiscopia Ortodoxă de Alba, după care, profund spiritualizați, vizităm orașul vechi, cu zidurile venerabile alături de care au răsărit terase cât se poate de contemporane. Urmează onorarea invitației la Consiliul Județean Alba, unde sîntem tratați ca niște persoane deosebit de importante. Tocmai se derulează un festival al cetățitorilor dacice și oficialitățile sînt băgate în priză, dar pentru oaspeți veniți de departe e totdeauna timp. Dăm satisfacție pornirilor patriotice în Muzeul Unirii și îl găsim pe Eminescu ipostaziat statuar într-un parc de un farmec aparte.

Cum de la Alba la Blaj e o aruncătură de săgeată, tragem o fugă la Teiul lui Eminescu și zăbovim o eternitate (cu durată de aproximativ o oră) pe celebra Cîmpie a Libertății. La Primăria din Blaj, ne dăm seama că există și primari cărora cultura nu le provoacă alergii. Echipajului i se alătură Silvia Pop, președinta Despărțămîntului Blaj.

Viza, asasinul fericirii

Se întîmplă ceva ciudat. Aflu în autocar că moldovenii nu vor putea trece granița cu Ungaria, din cauza vizei pe care nu o au. Îi privesc. Sînt triști, jenați oarecum. „Ne-am învățat cu de astea! Așa ni-i dat nouă, să pățimim...” rostește unul din cei de dincolo de Prut. Rămîn la Almaș, în pragul serii, fiind cazați, prin intermediul Bisericii almășene, la casele din zonă. Ceilalți mergem mai departe spre... Tocmai aici este problema. La Sebiș toate hotelurile sînt ocupate. Sînt Zilele Culturii localității și aglomerația e mare. Intră în scenă personalitatea remarcabilă a Aretei Moșu și vocația ei incontestabilă de a

rezolva probleme. Telefoane peste telefoane, persoane de legătură, intervenții, speranțe și deziluzii. Se pune problema să fim cazați la spitalul orașului, însă nu e posibil, pentru că ar trebui să ni se facă la toți internare. Asta ar complica lucrurile, or e deja miezul nopții. În fine, se rezolvă de-o cazare la Tabăra Moncasa. Mai orbecăim vreo două ore pe drumuri la limita circulabilității și, ruși de oboseală, ajungem. Scoatem din cala autocarului pachetele de hrană rece, părintele din Serbia extrage din sutană o sticlă mare de vin și noaptea se colorează în nuanțele optimismului. Iarăși ne culcăm la trei dimineața. Iarăși trebuie să ne trezim la șase, însă deja toate acestea nu mai au importanță. Stau de vorbă cu celălalt sîrb al echipajului, Vlastimir Petcovi. Îmi povestește despre războaiele din Iugoslavia, despre americani, despre podurile bombardate și despre cei peste trei mii de morți executați prin „bunăvoința” celor de la Casa Albă. Îmi mărturisește, cu voce joasă, că fiecare sîrb care se respectă are cel puțin o armă de foc. Îl întreb dacă el se respectă. Se pare că da, pentru că, iată, coboară și mai mult vocea și îmi spune că el are... zece. Arme, bineînțeles.

Aproape inexistenți, românii din Ungaria

În zori, primarul din Sebiș oferă o masă (iată încă un primar care nu face crize de nervi cînd aude de cultură!). Regiunea e splendidă, tabăra e bine întreținută. Din nou îmbarcarea. Sîntem grăbiți, căci la 11 trebuie să trecem granița. Traversăm Ineul și ajunge la Chișineu Criș, unde ne despărțim de cei doi sîrbi. Nici ei nu au vize, așa că... Cît vezi cu ochii se întinde Cîmpia de Vest. Înainte de Virșand, oprim în mijlocul unui ocean de sînzien. Astăzi, duminică, e sărbătoarea Sînzienelor, deci trebuie să ne pregătim. Aproape devastăm cîmpul, iar autocarul, în ciuda atitudinii rezervate a șoferilor, devine galben. Oamenii din zonă vorbesc ungurește, casele diferă mult de ale noastre, satele au alură maghiară. În punctul de trecere e pustiu. O biciclistă trece din România în Ungaria fără să coboare, doar arătînd buletinul ofițerului. Un foarte scurt control și, gata, sîntem în Ungaria. Cei cîțiva kilometri ce ne despart de Gyula reprezintă o foarte bună introducere în ceea ce reprezintă un spațiu cu adevărat occidental.

Șoseaua impecabilă, lanurile de porumb și de grâu trasate parcă la milimetru, nici o urmă de sărăcie. Ni se spune, la microfonul autocarului, să nu intrăm în dispute cu localnice, să nu facem remarci insinuante, să avem o atitudine civilizată. Așa încît, în Gyula, coborîm aproape temători. Ne încolonăm și pornim spre Catedrala „Sîn' Neculau”, unde se ține slujba în limba română. Pe traseu ne întîlnim cu un grup din Brașov, însă la biserică nici urmă de avalanșa de români la care ne așteptam. Însăși echipa care ne-a întîmpinat nu depășește cinci români, singurii, de altfel, pe care i-am găsit în Ungaria.

Orașul este, pur și simplu, o bijuterie. Străduțe de o curățenie ireproșabilă, locuințe cochete, acoperite cu o foarte „de efect” țiglă cărămizie, enorm de multă verdeață. Circulația este foarte lejeră, nu atît pentru că e duminică, ci pentru că aici se circulă în special cu bicicleta. Ecologia și problemele ei sînt, în Ungaria, chestiuni luate foarte în serios.

E foarte cald și ne uităm din ce în ce mai cu jind la ștrandul din spatele Catedralei. Unguroaice bine bronzate ne privesc cu ochi critic. Probabil arătăm oboșiți, incapabili să le astîmpărăm focurile istorice ce le străbat. De la Catedrală, sîntem invitați la sediul așa numitei Autogovernări pe Țară a Românilor din Ungaria. Un bufet suedez, la care românii își dau arama pe față și lichidează produsele în mai puțin de zece minute. Ne impresionează singurul liceu românesc din Ungaria, Liceul „N. Bălcescu”; arată impecabil, are dotări la care instituțiile de învățămînt din România încă visează. În fața statuii lui Bălcescu avem unele probleme: sînt parcate două motociclete „ultimul răcnet” și depusul coroanelor devine dificil. Depășim momentul și facem o ieșire prin satele din jur. O casă muzeu, reconstituind o locuință pur românească, biserică, grai maghiar. Ziua se termină sub semnul berii ungurești, într-un camping condus de o româncă.

20.000 de români în întreaga Ungarie

Deși în Ungaria există peste 20.000 de români, recensămintele pomenesc doar de 10.000. Și nu pentru că ar fi falsificate, ci pentru că celor mai mulți dintre români le este jenă să-și recunoască cetățenia. La Gyula trăiesc circa o mie. Și nu trăiesc oricum, ci... bine. Or, asta îi face să fie mai puțin atenți la ceea ce sînt și să-și reprime orice pornire patriotică. Probleme de factură discriminatorie nu există din partea autorităților maghiare, însă la nivelul „cetățeanului de rînd” imaginea românilor este cît se poate de șifonată. Nu ți se răspunde la întrebări formulate în românește și, dacă ești insistent, ești înjurat. Pe ungurește, bineînțeles.

Prețuri ca la noi, salarii ca la ei

În linii mari, prețurile sînt, la unguri, apropiate de ale noastre. O bere de calitate medie costă între 250 și 300 de forinți (adică între 3,5 și 4 lei),

kilogramul de carne ajunge undeva la patru euro. Foarte scumpe, în schimb, țigările. Cele mai ieftine costă aproximativ 2 euro pachetul (circa 6,5 lei). Utilitățile (energie, apă, salubritate) nu depășesc, pe timp de vară, la o locuință cu două camere, 30 de euro. O nimica toată, ținînd cont că salariul minim este în Ungaria 232 de euro, iar cel mediu trece de 600 de euro. Din punctul de vedere al prețurilor de cazare, a fi turist în Ungaria nu presupune un mare efort financiar pentru turistul român, comparativ cu cît ar plăti în România. Cu 30-40 de euro pe noapte te poți lesne caza la o pensiune, sau la un hotel în care poți fi sigur că nu te mănîncă păduchii.

Despre „Deniile eminesciene”

Ajuns la ediția a XIII-a, programul cultural „Denii Eminesciene” reprezintă unul dintre principalele evenimente organizate anual de Despărțămîntul Astra „Mihail Kogălniceanu” Iași. De-a lungul timpului, echipajele astriste au ajuns în Chișinău, Orhei, Odesa, Plevna, Grivița, Pancevo, Belgrad, Novi Sad și așa mai departe.

În 2008, Areta Moșu, președintele Despărțămîntului ieșean și vicepreședinte la nivel național, intenționează organizarea evenimentului pe traseul Iași – Cahul.

Primăria Iași, indiferentă la cultură

Nici anul acesta, Primăria Iași nu a binevoit să susțină în vreun fel acțiunea Despărțămîntului „M. Kogălniceanu”. Atitudine scandalosă, cu atît mai mult cu cît cererea organizatorilor s-a limitat la patru jerbe de flori. Obişnuïți cu indiferența edililor ieșeni, astrisții au renunțat de mult să mai mizeze pe ajutorul acestora, preferînd să apeleze la primari și oficialități de pe teritoriile pe care ajung. Rămîne deschisă însă problema motivelor care stau la baza acestei indiferențe, ținînd cont că, în definitiv, acțiunile Despărțămîntului Iași reprezintă un fel de diplomatie culturală în țară și în străinătate, o promovare a Iașului și a culturii ieșene.

